

รูปแบบการพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียน ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย*

Life Skills Development Model for High School Students

สุทธยาณ์ จำปาทอง, จำเนียน พลาหาญ และอุรสา พรหมกา
Sutthaya Jumpatong, Chumnian Pollaharn and Urasa Promta
มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
Rajabhat Mahasarakham University, Thailand
Corresponding Author, E-mail: sutthaya@ses26.go.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) สร้างรูปแบบการพัฒนาทักษะชีวิตนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย และ 2) ทดลองใช้รูปแบบการพัฒนาทักษะชีวิตนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนโนนราวีวิทยา จำนวน 30 คน ได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ คู่มือรูปแบบการพัฒนาทักษะชีวิตนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย แบบประเมินผลการจัดกิจกรรมการพัฒนาทักษะชีวิต แบบประเมินทักษะชีวิตของนักเรียน และแบบประเมินความพึงพอใจของนักเรียน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แล้วแปลความหมายตามเกณฑ์ 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด

ผลการวิจัยพบว่า

1. การสร้างรูปแบบการพัฒนาทักษะชีวิตนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย พบว่า รูปแบบการพัฒนาทักษะชีวิตนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่สร้างขึ้น ประกอบด้วย 6 ส่วน ได้แก่ 1) หลักการและแนวคิด 2) วัตถุประสงค์ 3) เนื้อหา ประกอบด้วย 4 Module 4) กระบวนการพัฒนา ประกอบด้วย 6 ขั้นตอน ได้แก่ สร้างการตระหนักรู้ (A: Awareness) การลงมือทำ (D: Doing) การสะท้อนผล (R: Reflection) การเชื่อมโยง (C: Connection) การประยุกต์ใช้ (A: Application) และการประเมินผล (E: Evaluation) 5) สื่อ อุปกรณ์ และแหล่งเรียนรู้ และ 6) การวัดและประเมินผล

*ได้รับบทความ: 11 ตุลาคม 2564; แก้ไขบทความ: 14 ธันวาคม 2564; ตอรับตีพิมพ์: 20 ธันวาคม 2564

Received: October 11, 2021; Revised: December 14, 2021; Accepted: December 20, 2021

2. การทดลองใช้รูปแบบการพัฒนาทักษะชีวิตนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม พบว่า นักเรียนมีผลการพัฒนาทักษะชีวิตหลังพัฒนาสูงกว่าก่อนการพัฒนาและผ่านเกณฑ์การประเมินระดับมาก โดยนักเรียนมีความพึงพอใจต่อกิจกรรมการพัฒนาทักษะชีวิต โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: รูปแบบการพัฒนาทักษะชีวิต; นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

Abstract

The purposes of this research were 1) to create a life skills development model for high school students, and 2) to apply life skills development model to the high school students of The Secondary Education Service Area Office Mahasarakham. This research is a mix method research. The target group were 30 high school students in Non Rasee Wittaya School of The Mahasarakham Secondary Education Service Area Office, were selected by purposive sampling. The research instrument were the model manual for life skills development of high school students, the assessment form of life skills development activity, the assessment form of student life skills and the assessment form of student satisfaction. The statistics used to analyze the data were mean, standard deviation, and then interpret the meaning according to 5 levels of criteria, namely, the highest, the high, the medium, the low, and the minimal.

The results found as follows:

1. The creation of a life skills development model for high school students found that consists of 6 parts: 1) Principles and Concepts 2) Objectives 3) Content consists of 4 modules 4) Development process consists of 6 steps: A: Awareness, D: Doing, R: Reflection, C: Connection, A: Application and E: Evaluation, 5) media, equipment and learning resources, and 6) measurement and evaluation.

2. The trial of the life skills development model for high school students under the Mahasarakham Secondary Education Service Area Office found that the students had higher results for life skills development after development than before and passed the high level assessment criteria. The students were satisfied with life skills development activities, overall at the highest level.

Keywords: Model of Life Skills Development; High School Student

1. บทนำ

สภาพสังคมในทศวรรษใหม่ เป็นยุคของความเร็วและความล้ำสมัยของเทคโนโลยี การสื่อสาร ความหลากหลายทางเชื้อชาติ วัฒนธรรมการหล่อหลอม รวมความคิดและความเชื่อของกลุ่มคน ซึ่งจากสภาพสังคม ที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วได้ส่งผลกระทบต่อเด็กวัยเรียน การเผชิญสิ่งยั่วยุหรือตัวแบบที่ไม่เหมาะสมต่างๆ รอบตัว ก่อให้เกิดปัญหาเด็กและเยาวชนอย่างมาก ทั้งปัญหาด้านการปรับตัว ปัญหาด้านอารมณ์และจิตใจ ปัญหาสุขภาพ ปัญหาความรุนแรง ปัญหาเด็กติดเกม ปัญหายาเสพติด ปัญหาทางเพศ ฯลฯ โดยเฉพาะในเด็กและเยาวชนที่มีทักษะชีวิตต่ำ ขาดภูมิคุ้มกันทางสังคมที่ดี เมื่อจบการศึกษาขั้นพื้นฐานไปแล้ว อาจเป็นคนที่ไม่ประสบความสำเร็จ ในชีวิต มีปัญหาทางอารมณ์ จิตใจ และมีความขัดแย้งในชีวิตได้ง่าย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จึงกำหนดให้สถานศึกษาเสริมสร้างทักษะชีวิตให้ผู้เรียนตระหนักรู้ และเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น คิดวิเคราะห์ ตัดสินใจและแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ มีทักษะการจัดการอารมณ์และความเครียด รู้จักสร้างสัมพันธ์ภาพที่ดีกับผู้อื่น ด้วยการจัดการเรียนการสอนทักษะชีวิตบูรณาการในกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่างๆ ในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ให้ผู้เรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมอันจะนำไปสู่การมีทักษะชีวิตตามความคาดหวังของหลักสูตรตามช่วงวัยในแต่ละชั้นปี แบ่งทักษะชีวิตเป็น 4 องค์ประกอบ คือ การตระหนักรู้และเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น การคิดวิเคราะห์ ตัดสินใจและแก้ปัญหา

อย่างสร้างสรรค์การจัดการกับอารมณ์ ความเครียด และการสร้างสัมพันธ์ภาพที่ดีกับผู้อื่น (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2559)

ทักษะชีวิต (Life Skills) เป็นความสามารถขั้นพื้นฐานของบุคคลในการปรับตัว และเลือกทางเดินชีวิตที่เหมาะสม สามารถจัดการกับปัญหาต่างๆ ที่อยู่รอบตัวในสภาพปัจจุบัน ช่วยเสริมสร้างการดำเนินชีวิตในด้านต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นด้านส่วนตัว ด้านครอบครัว ด้านสังคม และกลุ่มเพื่อนให้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น ตลอดจนเตรียมความพร้อมสำหรับการปรับตัวในอนาคตอย่างมีประสิทธิภาพ (ธีรพัฒน์ วงศ์คุ้มสิน, 2558, หน้า 87-98) ดังนั้น ทักษะชีวิตจึงเป็นกระบวนการหนึ่งที่จะช่วยให้มนุษย์สามารถปฏิบัติหน้าที่ของตนเองได้อย่างเหมาะสมตามสภาพแวดล้อมที่ตนเองอาศัยอยู่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งทักษะชีวิต ได้ถูกนำมาใช้ในการเตรียมการสำหรับวัยรุ่นให้พร้อมต่อการเปลี่ยนแปลงเข้าสู่วัยผู้ใหญ่ โดยมีหลักการว่า ทักษะชีวิตจะช่วยให้เยาวชนได้ค้นพบความต้องการขั้นพื้นฐานที่นำไปสู่การพัฒนาศักยภาพของตนเอง ซึ่งมีความสำคัญที่สุดต่อการทำหน้าที่ทางสังคมของตนเองในอนาคตได้ จากความสำคัญดังกล่าว ทักษะชีวิต จึงได้ถูกนำมาใช้แก้ไขปัญหาด้านต่างๆ โดยเฉพาะปัญหาที่มีผลกระทบโดยตรงต่อคุณภาพชีวิตเยาวชน (สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด, 2564)

ปัญหาทักษะชีวิตของนักเรียนชั้นมัธยมปลายที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน จากผลการประเมินคุณภาพภายนอกกรอบสาม (พ.ศ. 2554-2558) พบว่า มีนักเรียนชั้นมัธยมปลายที่ขาดทักษะชีวิต

ประพัตติตนไม่เหมาะสม ขาดความรับผิดชอบต่องานตัวเองและสังคมซึ่งมีแนวโน้มที่จะเกิดปัญหากับนักเรียนเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ นับวันจะเป็นปัญหาที่แก้ไขได้ยากยิ่ง เนื่องจากนักเรียนส่วนมากยังอยู่ในช่วงวัยรุ่นตอนต้นที่ยังคิดไม่เป็น ขาดการไตร่ตรอง ขาดความมีเหตุผล ไม่มีการควบคุมอารมณ์ ไม่คำนึงถึงผลเสียที่จะเกิดขึ้นกับชีวิตตามมา (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา, 2558) และจากการศึกษาการเข้าถึงบริการด้านจิตเวชในปี 2560 พบผู้ป่วยซึมเศร้าที่มารับการรักษาในสถานบริการสาธารณสุขทั่วประเทศ ร้อยละ 61 แนวทางในการลดปัญหาเหล่านี้คือการพัฒนาส่งเสริม การมีทักษะชีวิตให้กับวัยรุ่น (สถาบันสุขภาพจิตเด็กและวัยรุ่นราชนครินทร์, 2561) แสดงให้เห็นถึงสถานการณ์ที่เป็นปัญหาของเด็กและเยาวชนที่เข้าชั้นวิกฤติ และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม พร้อมส่งเสริมการมีทักษะชีวิตนักเรียนให้รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในโลกปัจจุบัน ผลการประเมินทักษะชีวิตนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม อยู่ในระดับปานกลาง (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม, 2564) จากปัญหาด้านทักษะชีวิตของนักเรียนข้างต้น สิ่งสำคัญที่สุดที่จะทำให้เด็กและเยาวชนอยู่ในสังคมได้อย่างปลอดภัยและมีความสุข นั่นคือ การศึกษา มีภูมิคุ้มกันกับสิ่งที่เขามายั่วยุ มีทักษะการแก้ปัญหา ทักษะการคิดวิเคราะห์และการตัดสินใจ ฯลฯ ซึ่งทักษะเหล่านี้เรียกว่า ทักษะชีวิต เพราะทักษะชีวิต หมายถึงความสามารถของบุคคลในการปรับตัวให้มีพฤติกรรม

ไปในทางที่ถูกต้องเหมาะสม เพื่อเผชิญกับสิ่งท้าทายต่างๆ และเผชิญกับแรงกดดันที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันได้อย่างมีประสิทธิภาพ (World Health Organization, 2020)

แนวทางการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างให้นักเรียนมีทักษะชีวิตสามารถสรุปได้เป็น 2 รูปแบบ ได้แก่ 1) การส่งเสริมให้ทักษะชีวิตเกิดขึ้นเองตามธรรมชาติเป็นการเรียนรู้ที่ขึ้นอยู่กับประสบการณ์ และการมีแบบอย่างที่ดี แต่การเรียนรู้ตามธรรมชาติจะไม่มีทิศทางและเวลาที่แน่นอน และ 2) การสร้างและพัฒนาโดยกระบวนการเรียนการสอน เป็นการสร้างให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ร่วมกันในกลุ่มผ่านการจัดกิจกรรม ได้ลงมือปฏิบัติ อภิปราย แสดงความคิดเห็น แลกเปลี่ยนความคิดและประสบการณ์ สะท้อนความรู้สึก มุมมอง เชื่อมโยงสู่วิถีชีวิตของตนเองเพื่อสร้างองค์ความรู้ใหม่และปรับใช้ในชีวิต (UNICEF, 2012) โดยแนวทางในการจัดกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างทักษะชีวิตให้นักเรียนในหนังสือเทคนิค วิธีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อขับเคลื่อนจุดเน้นการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนด้านทักษะชีวิต ได้แก่ 1 กิจกรรมการเรียนรู้แบบกรณีศึกษา 2) กิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาการคิดโดยใช้กระบวนการ GPAS 3) กิจกรรมการเรียนรู้แบบ KW-L 4) กิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เกม 5) กิจกรรมการเรียนรู้แบบโมเดลซิปปา 6) กิจกรรมการเรียนรู้แบบเผชิญสถานการณ์ 7) กิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้บทบาทสมมติ 8) กิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือ 9) กิจกรรมการเรียนรู้ทักษะปฏิบัติของเดวิส 10) กิจกรรมการเรียนรู้แบบอุปนัย 11) กิจกรรมการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ และ 12)

การพัฒนาทักษะชีวิตด้วยเทคนิคคำถามแบบ R-C-A (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2559)

จากการศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ทำให้ผู้วิจัยในฐานะเป็นครูผู้สอนนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ตระหนักเห็นความสำคัญของการพัฒนาทักษะชีวิตนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย เนื่องจากเป็นนักเรียนวัยรุ่นที่มีความเสี่ยงต่อการเป็นโรคซึมเศร้า และมีการคิดฆ่าตัวตายมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 13 (World Health Organization, 2017) อีกทั้งสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม มีจุดเน้น ต้องการให้นักเรียนเป็นคนดี เก่ง กล้า มีทักษะชีวิต มีจิตสาธารณะ อยู่อย่างพอเพียง และมีความสุข พร้อมรับมือกับการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 ผู้วิจัย จึงได้จัดทำรูปแบบการพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม เพื่อเป็นแนวทางในการเสริมสร้างทักษะชีวิตของนักเรียนต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อสร้างรูปแบบการพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม

2. เพื่อศึกษาผลการใช้รูปแบบการพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยผสมผสานวิธี โดยมีรายละเอียดเกี่ยวกับวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

ประชากรและกลุ่มเป้าหมายคือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม จำนวน 30 คน โดยได้มาจาก การเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

1. คู่มือรูปแบบการพัฒนาทักษะชีวิตนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย มีขั้นตอนการสร้าง ได้แก่ 1) การนำข้อมูลจากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องต่างๆ มากำหนดรูปแบบการพัฒนาทักษะชีวิตนักเรียนแล้วจัดทำเป็นคู่มือ ประกอบด้วย บทนำ หลักการ และแนวคิด วัตถุประสงค์ เนื้อหา การวัดและประเมินผล และเครื่องมือ/สื่อ 2) การนำร่างรูปแบบ และคู่มือเสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อขอคำแนะนำ และข้อเสนอแนะ และ 3) การแก้ไขร่างรูปแบบและคู่มือตามที่อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เสนอแนะ

2. แบบประเมินผลการจัดกิจกรรมการพัฒนาทักษะชีวิตนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย มีขั้นตอนการสร้าง ได้แก่ 1) ศึกษาเอกสาร แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับทักษะชีวิตแนวทางการพัฒนาทักษะชีวิตนักเรียน 2) นำข้อมูลที่ได้มาสร้างแบบประเมินผลการจัดกิจกรรมการพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียน 3) นำร่างแบบประเมินผลการจัดกิจกรรมการพัฒนาทักษะชีวิตที่สร้างขึ้นเสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์พิจารณาตรวจสอบความถูกต้องและความครอบคลุมของเนื้อหา นำข้อเสนอ

แนะที่ได้มาเป็นแนวทางในการปรับปรุงแบบประเมินการเข้าร่วมกิจกรรมให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น 4) ตรวจสอบคุณภาพความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา โดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน จากนั้นนำข้อมูลที่ได้ทำการวิเคราะห์ความสอดคล้องด้วยวิธีการหาค่า IOC รายข้อ จะต้องมากกว่า 0.50 ขึ้นไป โดยแบบประเมินมีค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 0.80-1.00 (บุญชม ศรีสะอาด, 2560) และ 5) ปรับปรุงแบบประเมินผลการจัดกิจกรรมการพัฒนาทักษะชีวิตตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ จัดพิมพ์แบบประเมินการเข้าร่วมกิจกรรมฉบับสมบูรณ์

3. แบบประเมินทักษะชีวิตของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย มีขั้นตอนการสร้าง ดังนี้ 1) ศึกษาเอกสาร แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับทักษะชีวิต และรูปแบบการพัฒนาทักษะชีวิตนักเรียน 2) นำข้อมูลที่ได้มาสร้างเป็นแบบประเมินทักษะชีวิตของนักเรียน 3) นำร่างแบบประเมินทักษะชีวิตที่สร้างขึ้นเสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ พิจารณาตรวจสอบความถูกต้องและความครอบคลุมของเนื้อหา นำข้อเสนอแนะที่ได้มาเป็นแนวทางในการปรับปรุงแบบทดสอบให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น และ 4) ตรวจสอบคุณภาพความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาโดยผู้เชี่ยวชาญ 5 คน จากนั้นนำข้อมูลที่ได้ทำการวิเคราะห์ความสอดคล้องด้วยวิธีการหาค่า IOC รายข้อซึ่งค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC ต้องมากกว่า 0.50 ขึ้นไป โดยแบบประเมินมีค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC เท่ากับ 0.80-1.00 (บุญชม ศรีสะอาด, 2560)

4. แบบประเมินความพึงพอใจต่อรูปแบบการพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย มีขั้นตอนการสร้างดังนี้ 1) ศึกษาเอกสาร

แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการประเมินความพึงพอใจ 2) นำข้อมูลที่ได้มาสร้างแบบประเมินความพึงพอใจรูปแบบการพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียน 3) นำร่างแบบประเมินความพึงพอใจรูปแบบที่สร้างขึ้นเสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์พิจารณาความถูกต้องและความครอบคลุมของเนื้อหา และนำข้อเสนอแนะที่ได้มาเป็นแนวทางในการปรับปรุงแบบประเมินความพึงพอใจให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น 4) ตรวจสอบคุณภาพความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา โดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน จากนั้นนำข้อมูลที่ได้ทำการวิเคราะห์ความสอดคล้องรายข้อ ซึ่งค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC ต้องมากกว่า 0.50 ขึ้นไป โดยแบบประเมินมีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ระหว่าง 0.80-1.00 (บุญชม ศรีสะอาด, 2560) และ 5) ปรับปรุงแบบประเมินความพึงพอใจรูปแบบตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ จัดพิมพ์แบบประเมินฉบับสมบูรณ์

5. แบบสังเกต ใช้สำหรับการศึกษาพฤติกรรมด้านทักษะชีวิตของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม

6. แบบสัมภาษณ์ ใช้สำหรับการศึกษาแนวปฏิบัติในการพัฒนาทักษะชีวิตของบุคคลที่มีวิธีการปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice)

7. แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม ใช้สำหรับการศึกษาองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ของทักษะชีวิตของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

การเก็บรวบรวมข้อมูลเก็บข้อมูลเพื่อการประเมินก่อนการเข้าร่วมพัฒนาทักษะชีวิตตามรูปแบบ โดยใช้แบบประเมินทักษะชีวิตฯ ก่อนและหลังการเข้าร่วมการพัฒนาทักษะชีวิตนักเรียน

ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย เก็บข้อมูลการประเมิน ระหว่างการเข้าร่วมพัฒนาตามรูปแบบ โดยใช้แบบ ประเมินการเข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนาทักษะชีวิต นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ร่วมกับการ สังเกตพฤติกรรมด้านทักษะชีวิตของนักเรียนและ เก็บข้อมูลการประเมินหลังการเข้าร่วมพัฒนา ตามรูปแบบ โดยใช้แบบประเมินทักษะชีวิตก่อน และหลังการเข้าร่วมพัฒนาและแบบประเมินความ พึงพอใจต่อรูปแบบและกิจกรรม การพัฒนาทักษะ ชีวิตของนักเรียน

การจัดกระทำข้อมูลและการวิเคราะห์ ข้อมูลคะแนนประเมินทักษะชีวิตนักเรียนก่อนและ หลังการเข้าร่วมพัฒนาตามรูปแบบการพัฒนา ทักษะชีวิตของนักเรียนนำมาหาค่าเฉลี่ย แล้วแปล ความหมาย 5 ระดับ ได้แก่ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด คะแนนประเมินผลการ จัดกิจกรรมการพัฒนาทักษะชีวิตตามรูปแบบการ พัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนดำเนินการหาค่า เฉลี่ย แล้วแปลความหมาย 5 ระดับ ได้แก่ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุดคะแนนความ พึงพอใจต่อรูปแบบการพัฒนาทักษะชีวิตของ นักเรียนนำมาหาค่าเฉลี่ยแล้วแปลความหมาย 5 ระดับ ได้แก่ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และ น้อยที่สุด (บุญชม ศรีสะอาด, 2560)

4. สรุปผลการวิจัย

รูปแบบการพัฒนาทักษะชีวิตนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม ที่ผู้วิจัยพัฒนา มีข้อค้นพบที่น่าสนใจ สามารถสรุปผลได้ดังนี้

1. รูปแบบการพัฒนาทักษะชีวิตนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม มีผลการ ประเมินด้านความเหมาะสม ด้านความเป็นไปได้ และด้านความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการพัฒนา ทักษะชีวิตนักเรียน โดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ใน ระดับมากที่สุดทุกด้าน ประกอบด้วย 2 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 รูปแบบการพัฒนาทักษะชีวิตนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ประกอบด้วย 1) หลักการ และแนวคิด 2) วัตถุประสงค์ 3) เนื้อหา โดยเนื้อหา ประกอบด้วย Module 1 การมีความรู้และตระหนักรู้ เห็นคุณค่าของตนเองและผู้อื่น Module 2 การคิด วิเคราะห์ คิดอย่างมีวิจารณญาณ ตัดสินใจ แก้ปัญหา อย่างสร้างสรรค์ Module 3 การจัดการอารมณ์ และความเครียด Module 4 การสร้างสัมพันธภาพ และการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ 4) กระบวนการ พัฒนาโดยการฝึกปฏิบัติตามขั้นตอน 1) สร้างการ ตระหนักรู้ (A: Awareness) 2) การลงมือทำ (D: Doing) 3) การสะท้อนผล (R: Reflection) 4) การ เชื่อมโยง (C: Connection) 5) การประยุกต์ใช้ (A: Application) 6) การประเมินผล (E: Evaluation) 5) สื่อ อุปกรณ์ และแหล่งเรียนรู้ และ 6) การวัด และประเมินผล ส่วนที่ 2 คู่มือพัฒนาทักษะชีวิต นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ประกอบด้วย หลักการและแนวคิด วัตถุประสงค์ เนื้อหา กิจกรรม การพัฒนาตามแนวทาง สื่อ อุปกรณ์ และแหล่ง เรียนรู้ และการวัดและประเมินผล โครงสร้างการ จัดกิจกรรมพัฒนา วิธีการดำเนินการจัดกิจกรรม
2. ผลการใช้รูปแบบการพัฒนาทักษะ ชีวิตนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย สังกัด

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสกลนคร
มีดังนี้

2.1 การประเมินทักษะชีวิตนักเรียน
ก่อนเข้าร่วมการพัฒนาทักษะชีวิตนักเรียน มีผลการ
ประเมินก่อนเข้าร่วมพัฒนา อยู่ในระดับปานกลาง
ระหว่างเข้าร่วมการพัฒนาทักษะชีวิตนักเรียน
ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย นักเรียนมีระดับผลการ
ประเมินการเข้าร่วมกิจกรรม โดยรวมอยู่ในระดับ
มาก และเมื่อพิจารณารายองค์ประกอบ พบว่า
การมีความรู้และตระหนักรู้เห็นคุณค่าของตนเอง
และผู้อื่น การจัดการอารมณ์ ความเครียด อยู่ใน
ระดับมากที่สุด โดยการสร้างสัมพันธภาพ และการ
สื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ และการคิดวิเคราะห์
คิดอย่างมีวิจารณญาณ ตัดสินใจและแก้ปัญหา
อย่างสร้างสรรค์มีผลการประเมินอยู่ในระดับมาก
และหลังเข้าร่วมพัฒนานักเรียนชั้นมัธยมศึกษา
ตอนปลาย มีผลการประเมินทักษะชีวิตหลัง
เข้าร่วมพัฒนา อยู่ในระดับมาก และทักษะชีวิตหลัง
เข้าร่วมกิจกรรมสูงกว่าก่อนเข้าร่วมกิจกรรม

2.2 การประเมินกิจกรรมการพัฒนา
ทักษะชีวิตนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย พบว่า
ผู้เข้าร่วมมีความพึงพอใจ โดยรวมอยู่ในระดับมาก
ที่สุด เมื่อพิจารณารายด้านมีความพึงพอใจอยู่ใน
ระดับมากที่สุดทุกด้าน โดยสามารถเรียงลำดับ
ค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ทักษะการสร้าง
สัมพันธภาพ และการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ
ทักษะด้านการมีความรู้และตระหนักรู้ เห็นคุณค่า
ของตนเองและผู้อื่น ทักษะการมีความรู้ทักษะด้าน
การคิดวิเคราะห์ คิดอย่างมีวิจารณญาณ ตัดสินใจ
และแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ และทักษะการ

จัดการอารมณ์และความเครียด ตามลำดับ

2.3 การประเมินความพึงพอใจต่อ
รูปแบบประเมินความพึงพอใจรูปแบบการพัฒนา
ทักษะชีวิตของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา
สกลนคร ครูผู้สอนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอน
ปลายมีความพึงพอใจ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด
เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า มีความพึงพอใจในระดับ
มากที่สุดทุกด้าน สามารถเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจาก
มากไปน้อย ได้แก่ เอกสารและเนื้อหา กิจกรรม
การพัฒนาทักษะชีวิตนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา
ตอนปลาย และผลที่ได้จากการใช้รูปแบบการ
พัฒนาทักษะชีวิตนักเรียน ตามลำดับ

5. อภิปรายผลการวิจัย

จากการพัฒนาและศึกษาผลการใช้รูปแบบ
การพัฒนาทักษะชีวิตนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอน
ปลายสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา
สกลนคร ผู้วิจัยสามารถอภิปรายผล ดังนี้

1. ผลการพัฒนารูปแบบการพัฒนา
ทักษะชีวิตนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย
ประกอบด้วย หลักการ และแนวคิด วัตถุประสงค์
เนื้อหา กระบวนการพัฒนา สื่อ อุปกรณ์ และแหล่ง
เรียนรู้ และการประเมินผล สอดคล้องกับงานวิจัย
ของงานวิจัยของภุรินทร์ ขนิษฐกุล และคณะ (2563,
หน้า 159-171) ได้พัฒนารูปแบบการพัฒนาทักษะ
ชีวิตของนักเรียนมัธยมศึกษาในโรงเรียนเขตพื้นที่สูง
จังหวัดตาก พบว่า รูปแบบการพัฒนาทักษะชีวิต
ประกอบด้วย (1) หลักการของรูปแบบ (2)
วัตถุประสงค์ของรูปแบบ (3) ปัจจัยที่ส่งผลต่อการ

พัฒนาทักษะชีวิต (4) กระบวนการพัฒนาทักษะชีวิต (5) ผลผลิต (6) ผลลัพธ์ (7) แนวทางการนำรูปแบบไปสู่การปฏิบัติ ผลการประเมินรูปแบบมีความเหมาะสม ความเป็นไปได้ ความเป็นประโยชน์ อยู่ระดับมากและมากที่สุด นอกจากนั้นยังสอดคล้องกับงานวิจัยของสกวเนตร ไทรแจ่มจันทร์ (2558) ที่ได้ทำการศึกษาการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างทักษะชีวิตของนักเรียนพยาบาลทหารอากาศ หลักสูตรฝึกอบรม 4 องค์ประกอบ ได้แก่ (1) จุดมุ่งหมายของหลักสูตรฝึกอบรม (2) ประสบการณ์/เนื้อหาสาระของหลักสูตรฝึกอบรม (3) การจัดประสบการณ์ในการเรียนรู้ และ (4) การวัดและการประเมินผลการฝึกอบรม นอกจากนี้ ยังมีงานวิจัยที่แสดงให้เห็นถึงความสำคัญของการพัฒนาโปรแกรมที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาครูเพื่อสอนทักษะชีวิตให้แก่นักเรียน งานวิจัยของสุภาพร วาปีโส (2559) ได้ทำการศึกษาการพัฒนาระบบการส่งเสริมทักษะชีวิตนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในโรงเรียนเอกชนการกุศล โดยใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม โดยได้พัฒนาการส่งเสริมทักษะชีวิตโดยใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม จำนวน 2 วงรอบ โดยแต่ละวงรอบประกอบด้วย คือ การวางแผน การปฏิบัติ การสังเกต และการสะท้อนผล โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากการจดบันทึกภาคสนาม การสัมภาษณ์ผู้ร่วมวิจัยและตัวแทนนักเรียน และตรวจสอบเอกสารรายงานผลความก้าวหน้าของการดำเนินการหรือรายงานผลการดำเนินงานเมื่อสิ้นสุดการดำเนินการจัดกิจกรรม และงานวิจัยของบุญล้อม ด้วงวิเศษ (2560, หน้า 67-84) ได้ศึกษาการพัฒนารูปแบบ

การสอนแบบเน้นประสบการณ์ เพื่อส่งเสริมทักษะชีวิต สำหรับนักศึกษาครู มหาวิทยาลัยราชภัฏ โดยมีขั้นตอนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นประสบการณ์ แบบ ARTR Model 4 ขั้นตอน ประกอบด้วย ขั้นที่ 1 ตระหนักประสบการณ์ ขั้นที่ 2 ขั้นร่วมสะท้อนคิด ขั้นที่ 3 ขั้นสร้างความคิดรวบยอด ขั้นที่ 4 ขั้นปฏิบัติเรียนรู้ และข้อมูลพื้นฐานแนวคิดเกี่ยวกับทักษะชีวิต และรูปแบบการสอนที่เก็บรวบรวมข้อมูลได้มาดำเนินการสร้างแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างเกี่ยวกับหลักการ แนวคิด แนวทางในการพัฒนาทักษะชีวิตสำหรับนักศึกษาครู

2. ผลการใช้รูปแบบการพัฒนาทักษะชีวิตนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม พบว่า นักเรียนมีผลการประเมินทักษะชีวิตหลังการพัฒนาสูงกว่าก่อนการพัฒนา สอดคล้องกับผลการวิจัยของบุญล้อม ด้วงวิเศษ (2560, หน้า 67-84) ได้พัฒนารูปแบบการสอนแบบเน้นประสบการณ์ เพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตสำหรับนักศึกษาครู มหาวิทยาลัยราชภัฏ พบว่า นักศึกษาครูที่ได้รับการพัฒนาตามรูปแบบการสอนหลังการสอนทักษะชีวิตสูงกว่าก่อนการสอนทักษะชีวิต อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งนี้ เนื่องจากรูปแบบการพัฒนาทักษะชีวิตที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ดำเนินการภายใต้แนวคิดการให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมค้นพบความรู้หรือสร้างความรู้ด้วยตนเอง ตัดสินใจ และแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ โดยนักเรียนรับรู้สาเหตุของปัญหา เลือกวิธีการแก้ไขปัญหาอย่างหลากหลายและสร้างสรรค์ วิเคราะห์ แยกแยะปัญหาจากสถานการณ์ต่างๆ ได้ วางแผนแก้ไขปัญหาอย่างเป็นระบบ

เข้าใจและยอมรับการกระทำที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต และเลือกรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ได้ ทำให้ผู้เรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่มีทักษะชีวิตสูงขึ้น สอดคล้องกับแนวคิดของ UNICEF (2012) ได้อธิบายถึงลักษณะของกิจกรรมที่มีประสิทธิภาพในการสร้างและพัฒนาทักษะชีวิตผู้เรียน ได้แก่ กิจกรรมที่ผู้เรียนมีส่วนร่วมค้นพบความรู้หรือสร้างความรู้ด้วยตนเอง ซึ่งจะทำให้ผู้เรียนเกิดทักษะชีวิตในด้านการคิดวิเคราะห์การตัดสินใจและแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ เช่น กิจกรรมการเรียนรู้ที่ให้โอกาสผู้เรียนแสดงความคิดเห็น วิพากษ์วิจารณ์ข่าวสาร เหตุการณ์ สถานการณ์หรือประสบการณ์ของผู้เรียน และกิจกรรมการเรียนรู้ที่ผู้เรียนได้สืบค้นหรือศึกษาค้นคว้าคิดวิเคราะห์สังเคราะห์ข้อมูลจากสื่อต่างๆ และแหล่งเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษาได้สะท้อนตนเองเชื่อมโยงกับชีวิตและการดำเนินชีวิตในอนาคต กิจกรรมที่ผู้เรียนได้ทำกิจกรรมร่วมกัน ได้ลงมือกระทำกิจกรรมลักษณะต่างๆ ได้ประยุกต์ใช้ความรู้ เช่น กิจกรรมทัศนศึกษา กิจกรรมค่าย กิจกรรมวันสำคัญ กิจกรรมชมรม/ชุมนุม กิจกรรมโครงการ/โครงการ กิจกรรมจิตอาสา เป็นต้น กิจกรรมเหล่านี้ เป็นกิจกรรมที่จะทำให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาทักษะชีวิต กิจกรรมการบูรณาการเรียนรู้อะไรสักอย่างในชีวิตในวิถีการเรียนรู้ปกติในรายวิชาด้วยคำถามที่กระตุ้นกระบวนการคิดอย่างมีประสิทธิภาพ และอาจใช้ชุดคำถาม “R-C-A” หลังจากเสร็จสิ้นกิจกรรมการเรียนรู้รายครั้งหรือรายกิจกรรม ประกอบด้วย R: Reflect (สะท้อน) เป็นคำถามเพื่อให้ผู้เรียนสะท้อนความรู้สึกหรือ

มุมมองของตน C: Connect (เชื่อมโยง) เป็นคำถามเพื่อให้ผู้เรียนได้คิดเชื่อมโยง และ A: Apply (ปรับใช้) เป็นคำถามเพื่อการปรับใช้หรือประยุกต์ใช้จากแนวคิดข้างต้น ผู้วิจัยได้ถ่ายทอดแนวคิดของ UNICEF มาสู่การปฏิบัติและการฝึกฝนของผู้เรียนผ่านกระบวนการพัฒนาทักษะชีวิต 6 ขั้นตอน ได้แก่ (1) สร้างการตระหนักรู้ (2) การลงมือปฏิบัติ (3) การสะท้อนผล (4) การเชื่อมโยง (5) การประยุกต์ใช้ และ (6) การประเมินผล ซึ่งทำให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาทักษะชีวิตได้จริง

3. ผลการประเมินความพึงพอใจต่อรูปแบบการพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียน และครูผู้สอนมีความพึงพอใจ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และผลการประเมินความพึงพอใจของนักเรียนมีความพึงพอใจ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ผลการวิจัยข้างต้นสอดคล้องกับงานวิจัยของบุญล้อม ดวงวิเศษ (2560, หน้า 67-84) ได้พัฒนารูปแบบการสอนแบบเน้นประสบการณ์เพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตสำหรับนักศึกษาครู มหาวิทยาลัยราชภัฏพบว่า ผลการประเมินความพึงพอใจของนักศึกษาครูที่มีต่อรูปแบบการสอน หลังจากดำเนินการจัดการเรียนการสอนตามรูปแบบการสอนมีระดับความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด และสอดคล้องกับงานวิจัยของภุรินทร์ ชนินกุล และคณะ (2563, หน้า 159-171) ได้พัฒนารูปแบบการพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนมัธยมศึกษา ในโรงเรียนเขตพื้นที่สูงจังหวัดตาก พบว่า ผลการประเมินรูปแบบมีความเหมาะสม ความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ อยู่ระดับมากและมากที่สุด และงานวิจัยของสุธนวงศ์แดง, ภาณุมาศ เศรษฐจันทร์ และวีระพงศ์

สิงห์ครุฑ (2561, หน้า 75-90) ได้ทำการศึกษาการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 สำหรับนักศึกษาครูมหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มรัตนโกสินทร์ พบว่า นักศึกษามีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 หลังการอบรมสูงกว่าก่อนการอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นักศึกษามีทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 อยู่ในระดับดีมาก และหลังการอบรมสูงกว่าก่อนการอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และมีความพึงพอใจต่อหลักสูตรฝึกอบรมอยู่ในระดับมากที่สุด

6. ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ผลการศึกษาค้นคว้าประกอบและตัวบ่งชี้จะเป็นข้อมูลให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับนักเรียน คือ ผู้บริหาร ครู และผู้ปฏิบัติงานกับเด็กและเยาวชน ดังนั้น จึงควรตระหนักถึงความสำคัญในการนำองค์ประกอบและตัวบ่งชี้มาเป็นเป็นแนวทางในการกำหนดตัวชี้วัดในการพัฒนาและประเมินนักเรียนต่อไป

1.2 องค์ประกอบที่มีความต้องการจำเป็นมากที่สุด คือ การจัดการอารมณ์และความเครียด ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษา ครู หรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง จึงควรให้ความสนใจในการพัฒนาการจัดการอารมณ์และความเครียดกับนักเรียน โดยอาจจัดกิจกรรมพัฒนาการจัดการอารมณ์และความเครียดของตนเอง เช่น การใช้ดนตรีบำบัด การพูดคุยแลกเปลี่ยนเรียนรู้ พร้อมทั้ง

โรงเรียนต้องตระหนักถึงการพัฒนาจัดกิจกรรมให้กับนักเรียน เช่น การจัดกิจกรรมนันทนาการ กิจกรรมให้ความรู้ ทักษะการจัดการตนเองเพื่อไม่ให้เกิดภาวะซึมเศร้าในวัยรุ่น และควรจะได้รับ การส่งเสริมและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

1.3 ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการพัฒนาทักษะชีวิตนักเรียนมีความเหมาะสมความเป็นไปได้ และเป็นประโยชน์ อยู่ในระดับมากที่สุด สามารถนำไปพัฒนานักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายได้ ดังนั้น ผู้บริหาร ครู และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง สามารถนำรูปแบบการพัฒนาทักษะชีวิตนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ไปปรับใช้พัฒนานักเรียนในสถานศึกษา ตามบริบทเชิงพื้นที่ได้ และนำไปเป็นสารสนเทศเพื่อพัฒนานักเรียนต่อไป

2. ข้อเสนอแนะเพื่อทำการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาการพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนในระดับชั้นที่สูงขึ้น หรือสร้างเป็นโปรแกรมการพัฒนาทักษะชีวิตผู้ใหญ่

2.2 ควรศึกษาการพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนโดยใช้การวิจัยรูปแบบอื่น ๆ เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึก เช่น การวิจัยเชิงทดลอง การวิจัยเชิงคุณภาพ การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (PAOR)

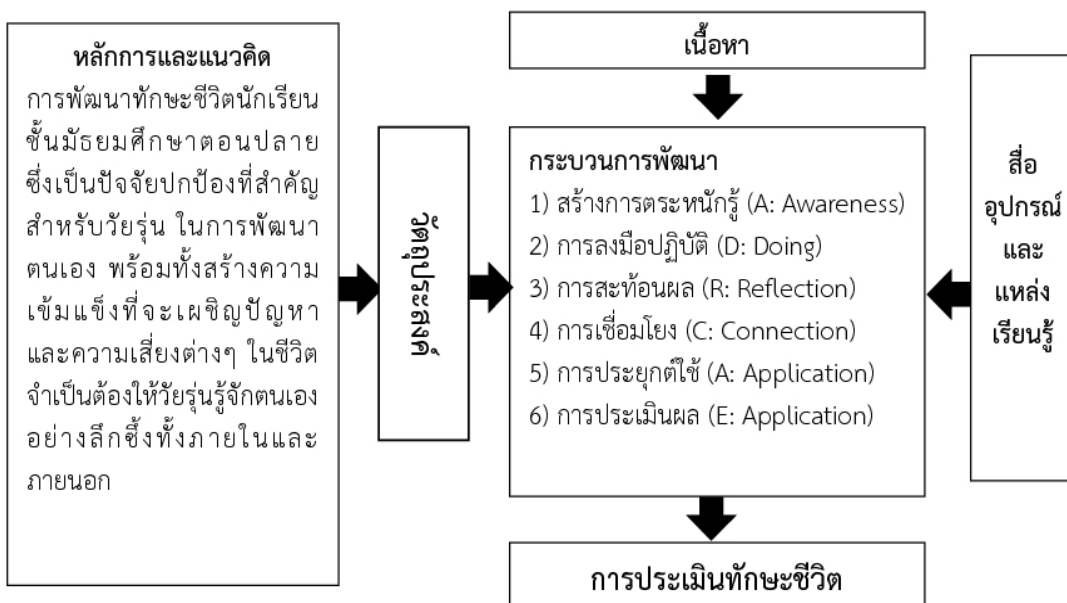
2.3 ควรศึกษาวิธีการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตนักเรียนในรูปแบบต่างๆ เพื่อเป็นแนวทางให้ครูผู้สอนนำไปใช้จัดกิจกรรมพัฒนาทักษะชีวิตนักเรียนได้อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพสูงสุด

7. องค์ความรู้ที่ได้รับ

ผลจากการวิจัยครั้งนี้ทำให้ได้องค์ความรู้สำคัญคือได้รูปแบบการพัฒนาทักษะชีวิตนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ที่สร้างขึ้นมีกระบวนการ

พัฒนา ประกอบด้วย 6 ขั้นตอน ได้แก่ สร้างการตระหนักรู้ การลงมือทำ การสะท้อนผล การเชื่อมโยง การประยุกต์ใช้ และการประเมินผล สามารถสรุปเป็นแผนภาพสรุปองค์ความรู้ ดังนี้

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่ได้รับ

เอกสารอ้างอิง

- ธีรพัฒน์ วงศ์คุ้มสิน. (2558). ความฉลาดทางสังคมและพฤติกรรมเอื้อต่อสังคมของนิสิตคณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. *วารสารสมาคมนักวิจัย*, 20(3), 87-98.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2560). *การวิจัยเบื้องต้น*. (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- บุญล้อม ตัววิเศษ. (2560). การพัฒนารูปแบบการสอนแบบเน้นประสบการณ์เพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตสำหรับนักศึกษาครูมหาวิทยาลัยราชภัฏ. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 23(1), 67-84.
- ภูรินทร์ ขนิลกุล และคณะ. (2563). รูปแบบการพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนมัธยมศึกษา ในโรงเรียนเขตพื้นที่สูง จังหวัดตาก. *วารสารชุมชนวิจัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา*, 14(4), 159-171.
- สกวเนตร ไทรแจ่มจันทร์. (2558). *การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม เพื่อเสริมสร้างทักษะชีวิตสำหรับนักเรียนพยาบาลทหารอากาศ*. (วิทยานิพนธ์การศึกษาดุขภูบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

- สถาบันสุขภาพจิตเด็กและวัยรุ่นราชนครินทร์. (2561). การศึกษาความเป็นไปได้ของการใช้แนวปฏิบัติทางคลินิกในการดูแลวัยรุ่นที่มีภาวะซึมเศร้าในชุมชน: การศึกษานำร่อง. กรุงเทพฯ: ปิยอนด์พับลิชชิง จำกัด.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2559). คู่มือการเสริมสร้างทักษะชีวิตตามจุดเน้นการพัฒนาผู้เรียน ระดับประถมศึกษา-มัธยมศึกษา. กรุงเทพฯ: ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด. (2564). คู่มือ รู้คิด รู้ทันป้องกันยาเสพติด. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: ออเน้า จำกัด.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม. (2564). แผนปฏิบัติการ ประจำปีงบประมาณ 2564. มหาสารคาม: หยกศึกษาภัณฑ์.
- สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา. (2558). ผลการประเมินคุณภาพภายนอก รอบสาม (พ.ศ. 2554-2558). กรุงเทพฯ: สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน).
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2559). คู่มือการเสริมสร้างทักษะชีวิตตามจุดเน้นการพัฒนาผู้เรียน ระดับประถมศึกษา-มัธยมศึกษา. กรุงเทพฯ: ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- สุนวงศ์แดง, ภาณุมาศ เศรษฐจันทร์ และวีระพงศ์ สิงห์ครุฑ. (2561). การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 สำหรับนักศึกษาครู มหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มรัตนโกสินทร์. วารสารวิชาการและวิจัยสังคมศาสตร์, 13(37), 75-90.
- สุภาพร วาปีโส. (2559). การพัฒนาระบบการส่งเสริมทักษะชีวิตนักเรียนนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในโรงเรียนเอกชนการกุศล. (วิทยานิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต). มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- UNICEF. (2012). *Global Evaluation of Life Skills Education Programmes* Evaluation Office. New York: United Nations Children's Fund.
- World Health Organization. (2017). *Depression and other common mental disorders: global health estimates*. Geneva: World Health Organization.
- World Health Organization. (2020). *Life skills education school handbook*. Geneva: Licence: CC BY-NC-SA 3.0 IGO.

